

جای داستان‌های معدن در دنیای تصویر خالی است

آیدین زینال‌زاده
کارشناس و فعال معدن

این روزها بازار فیلم و سریال‌های شبکه نمایش‌خانگی از تلویزیون و سینما داغ‌تر است. ارائه این فیلم و سریال‌ها در بستر وب سهولت دسترسی خانواده‌ها را به‌همراه داشته و هر کسی با حداقل امکانات در منزل می‌تواند تماشاگر آنها باشد. در واقع شاید بتوان با این اتفاق، سینمای خانه‌های ما آمده است. در پی این روند و با گستردگی طیف وسیعی از مخاطبان جامعه، میزان اثرگذاری محتواهای تولیدشده نیز به‌شدت افزایش یافته است. در سریال‌های نمایش‌خانگی ۲۰ ژانر - هم در میان تولیدکنندگان و هم در میان بینندگان - طرفدار زیادی پیدا کرده است؛ ژانر تاریخی که درون‌مایه‌های احساسی، اجتماعی و مبارزاتی دارد و ژانر اکشن که تمام اعضای خانواده را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. سریال‌هایی که در آنها به‌طور معمول پدرخوانده‌ای ثروتمند و ظالم وجود دارد که ضدقهرمان است و در طرف مقابل قهرمانی مظلوم و پسر دل و جرات - ثروتمند یا فقیر - که با توالی خوش‌شانسی‌ها و بدشانسی‌ها کشمکش‌های معروف سینمایی را پیش می‌برد. قهرمان‌ها خواسته‌های معقولی دارند که به‌طور معمول عاطفی و گاهی مالی است و ضدقهرمان به پهنانه‌های مختلف با قهرمان قسه به مبارزه می‌پردازد. در این میان شخصیت‌هایی وجود دارند که در جامعه به صفت خاصی معروف شده‌اند: «چرک»!

شخصیت چرک می‌تواند قهرمان باشد یا رفیق با معرفت قهرمان. در طرف ضدقهرمان هم افراد چرک وجود دارند که به‌طور معمول فاقد معرفت هستند و به‌عنوان خادم ضدقهرمان عمل می‌کنند. اثرگذاری این شخصیت‌های چرک انقدر بالا است که وقتی یک سریال نمایش‌خانگی با این ویژگی‌ها روانه بازار می‌شود، تقاضا برای اجرای تنو (خالکوبی) این شخصیت‌های چرک افزایش پیدا می‌کند. استقبال جوانان و نوجوانان از روزشبی که شخصیت چرک می‌آن فعالیت دارد، بیشتر می‌شود، محتوای زیادی در فضای مجازی منتشر می‌شود - که افراد عادی را در حال تقلید از رفتارهای شخصیت‌های چرک در کف کوچه و خیابان و بازار - نشان می‌هد و در نهایت آمار درگیری‌ها افزایش معنی‌داری پیدا می‌کند.

یکی از حوزه‌های کاری پرزحمت، باوجود دید بدی که به جامعه انتقال داده شده است، حوزه اکتشاف و معدنکاری است. برای نگارش این نوشتار خواستم آماری از فیلم و سریال‌هایی را که با موضوع معدن در ایران تهیه شده‌اند یا لوکیشن آنها در معدن بوده است، بررسی کنم. با هر کلیدواژه‌ای که جست‌وجو کردم، به‌نتیجه نرسیدم، در صورتی که فیلم «بازرس ویژه» تولیدسال ۱۳۶۰ در محیط معدن زغال‌سنگ و در سریه کارگران آن معدن است، بزرگانی مانند فرامرز قربیبیان و داوود رشیدی در آن نقش آفرینی کرده‌اند، حتی جز نقدی که به‌شخصه نوشته‌ام، چیز دیگری درباره موضوع فرعی معدن در سریال مانکن ندیدم. اثری هم از فیلم «فسار ۱۴۳ یافتیم؛ این مسئله نشان‌دهنده گسست عمیق بین معدنکاران و سینماگران است.

به‌نظر شما آیا موضوعات جذاب و اثرگذاری در معدن کشور وجود ندارد؟ اگر با هر یک از فعالان معدنی صحبت کنید، خاطراتی شنیدنی و نام‌هایی به‌یادماندنی در ذهن دارند که هر یک دستمایه داستانی جذاب است. جوان‌هایی که در معدن کشور مشغول به کارند، تجربیاتی کسب کرده‌اند که می‌تواند بن‌مایه فیلمنامه و سوزنه اصلی یا فرعی یک سریال جذاب خانگی باشد. تجربه تلاشگر و کشمکش‌ها و تعارضات جدی و حقیقی فضای کاری و اقتصادی بپردازند و از شکست‌ها و موفقیت‌های واقعی فعالان معدنی و معدنکاران و معدنچیان داستان‌های واقعی روایت کنند. داستان‌هایی واقعی از شخصیت‌هایی که دارای گوشت و خون هستند و شکست‌ها و موفقیت‌های حقیقی؛ تا شاید فرهنگ تلاش و کار آفرینی آنها به خانواده‌ها نفوذ کند و چاقو، زنجیر، قمه و تنو جای خودشان را به قلم، تفکر، عقلانیت، شهامت و موفقیت دهند.

تا ثروت‌هایی بی‌حساب و کتاب جای خود را به ثروت آفرینی و اشتغال‌زایی دهد. تا پیروزی گروهی - باریختن خون و آبروی گروه دیگر - جای خود را به تلاش گروهی و موفقیت‌های دسته‌جمعی و توفیق و صلح بین گروه‌های انسانی بدهد. تا غلبه گروهی از هموطنان بر گروهی دیگر، جای خود را به غلبه گروهی از هموطنان بر مشکلات بخش عظیمی از ایرانیان بدهد. به امید آن روز.

چشم‌انداز معدنی

به‌مناسبت روز ملی مالیات، معدن‌داران پیشنهادات و انتقادات خود را مطرح کردند

مالیات بر درآمد است یا بر تورم؟

عکس: آیدین فریدی

معدنکار باید اجازه داشته باشد بخشی از درآمدهای خود و پولی که به‌عنوان مالیات پرداخت می‌کند، برای اکتشاف، آینده‌نگری در معدن یا توسعه زیرساخت‌ها هزینه کند اما این موضوع در قانون لحاظ نشده است

مالیات بر اساس تعریف سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) و جوهری لازم، اجباری و بلاعوض است. در واقع مالیات عبارت از انتقال بخشی از درآمدهای جامعه یا بخشی از سود فعالیت اقتصادی افراد یک کشور به دولت است.

بر اساس تعریف دانشنامه بریتانیکا مالیات هزینه‌ای اجباری یا به‌عبارت دیگر خراج است که به‌منظور تأمین هزینه‌های مختلف عمومی یا هزینه‌های دولت به مالیات‌دهنده تحمیل می‌شود. عدم‌موفقیت در پرداخت، فرار یا مقاومت در برابر پرداخت مالیات، می‌تواند طبق قانون، مجازات در پی داشته باشد.

بیشتر کشورها برای تأمین مالی نیازهای عمومی، مشترک یا توافق‌شده ملی و کارکردهای دولت، دارای سیستم مالیاتی هستند. انواع مالیات عبارتند از: مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم. اگر مودی مالیاتی و پرداخت‌کننده مالیات یک نفر باشند، آن مالیات مستقیم محسوب می‌شود و گرنه مالیات غیرمستقیم خواهد بود.

بیشتر کشورها بر درآمد‌های شخصی و همچنین درآمدهای شرکت‌ها مالیات وضع می‌کنند. علاوه بر این موارد، به‌طور معمول در بیشتر کشورها مالیات بر دارایی، ارث، املاک، هدیه، فروش، مالیات یا تعرفه نیز دریافت می‌شود. از نظر اقتصادی، مالیات، ثروت را از خانوارها یا کسب‌وکارها به دولت منتقل می‌کند. این کار هم می‌تواند موجب رشد و رفاه اقتصادی و هم کاهش آن شود. در نتیجه، مالیات موضوعی بسیار مورد‌بحث است. به‌مناسبت ۱۶ تیر - روز ملی مالیات - با ۲ تن از فعالان حوزه معدن به گفت‌وگو نشست و درباره مالیات‌های معدن و چالش‌های آن سخن گفت.

مالیات‌های چندگانه بخش معدن

اکتشافی می‌توان نام برد. این اقدام را باید با استفاده از درآمد امروز انجام داد تا در نهایت ۱۰ تا ۱۵ سال دیگر به‌نتیجه برسد و دیگران از آن بهره‌مند شوند و به‌تبع آن تولید در کشور با نظم و ثبات پیش برود.

از حقوق دولتی است که بر مبنای ظرفیت پروانه معدنی باید به وزارت صمت پرداخت کنیم. بعضی از معدن‌داران، مالیاتی را با‌عنوان بهره مالکانه پرداخت می‌کنند که مخصوص معادنی است که پروانه‌اش به‌نام دولت است و بهره‌بردار در آن کار می‌کند و در نهایت، همین مالیاتی که رایج است و همه مشاغل تعلق می‌گیرد، که مالیات بر درآمد نامیده می‌شود.

۲ نوع مالیاتی که در ابتدا از آن نام بردم، ارتباط مستقیمی به‌میزان سود و درآمد ندارد. به‌عبارت دیگر، مستقل از مقدار استخراج و میزان سود است. حتی گاهی این نکته هم در نظر گرفته نمی‌شود که بهره‌بردار به‌میزانی که در پروانه ذکر شده، استخراج انجام داده است یا خیر. در هر حال این عدد ثابت است. مالیات نوع سوم، به‌طور دقیق به‌مفهوم رایج کلمه همان مالیاتی است که بر اساس نوع فروش محاسبه و در نظر گرفته می‌شود. برای این مورد آخر مودی باید مستندات آن اداره دارایی نیاز دارد، ارائه کند تا روشن شود که میزان فروش و سود چقدر بوده است و بر اساس آن مالیات محاسبه و اخذ خواهد شد.

امکان‌های منحصراً بر فرد
فعالیتی منحصر بر فرد

سود معدنی تفاوتی ماهوی با سایر مشاغل دارد. در فعالیت‌های حرفه‌ای، دیگر موضوعی و چالشی با عنوان آماده‌سازی یا آینده‌نگری وجود ندارد. به‌طور معمول در بیشتر فعالیت‌های حرفه‌ای کل درآمدهای این نوع مشاغل عبارت است از میزان فروش منتهای هزینه، که سود به‌دست‌آمده را مشخص می‌کند. اما در بخش معدن ضرورت‌های دیگری وجود دارد که در قالب موضوع آینده‌نگری قرار می‌گیرد. به‌عنوان مثال از فعالیت‌های

اکبر سار یخانی - فعال معدنی: مالیاتی که اداره مالیات اخذ می‌کند، به‌طور معمول مالیات بر درآمد و فروش معدن و مواد معدنی است که به‌طور مرتب محاسبه و اخذ می‌شود. به این منظور یک ضریبی از فروش را به‌عنوان سود حاصله در نظر می‌گیرند و بر آن مبنای مالیات عملکرد را که ۲۵ درصد سود حاصله است، به‌عنوان مالیات محاسبه و دریافت می‌کنند.

این شیوه محاسبه مالیات چالش‌زا است. معدن در پهنه کشور و در مناطق جغرافیایی مختلف گسترده شده‌اند و شرایط و امکانات متفاوتی دارند، بر این اساس شرایط استخراج و هزینه‌های هریک متحصربه فرد است و با معدنی دیگر تفاوت دارد، اما ضرایبی که در نظر گرفته می‌شود، برای محاسبه سود حاصل از عملیات معدنکاری برای تمام معدن کمابیش یکسان است.

در صورتی که هزینه‌ها بسیار متفاوت است. معدن روباز و زیرزمینی ویژگی‌ها و ضرورت‌ها و به‌تبع آن هزینه و مخارج متفاوتی دارند.

اما وقتی پای محاسبه پیش‌کشیده می‌شود، در عمل بخش قابل توجهی از هزینه‌ها مورد‌قبول اداره مالیات قرار نمی‌گیرد. به‌عبارت دیگر، توجه و تمرکز که روی موضوع درآمد و فروش ماده معدنی می‌شود، درباره هزینه‌ها وجود ندارد و بیشتر آن را نادیده می‌گیرند و به این چالش‌ها دامن زده می‌شود و به این ترتیب است که همیشه مودیان مالیاتی و معدنکاران نسبت به نحوه محاسبه و شیوه مالیات‌ستانی معترض هستند.

معافیت مالیاتی وجود دارد یا خیر؟
طبق قانون برخی فعالیت‌های معدنی - که موضوع تبصره ۲ الحاقی به ماده ۹۸ مالیات‌های مستقیم است - برای مدت ۵ سال مشمول ۱۰۰ درصد معافیت مالیاتی می‌شوند. این فعالیت‌ها عبارتند از:

فعالیت در معدن سنگ سرب، روی، مس و کرومیت - که باروش‌های حرارتی یا شیمیایی بر عیار می‌شود یا در معدن سنگ آهن - که به‌روش‌های حرارتی، مغناطیسی یا شیمیایی فرآوری و بر عیار می‌شوند و همین‌طور فعالیت

از یک میلیارد تا ۱۰۰ میلیارد تومان - بسته به‌نظر اشخاص - متفاوت باشند و همین موضوع منشأ فساد است، برای همین هم، نسبت به پیاده‌سازی کامل سامانه کاداستر مقاومت وجود دارد.

وی ادامه داد: در سیستم هوشمند، دستورالعمل‌ها را تدوین و بارگذاری می‌کنیم و معدن‌داران بر اساس ویژگی‌های معدن و قوانین تعیین‌شده باید میزان برداشت خود را وارد کنند

به‌عنوان مالیات پرداخت کند، برای اکتشاف یا آینده‌نگری معدن یا توسعه زیرساخت‌ها هزینه کند، اما این موضوع در قانون لحاظ نشده است.

در ارتباط با معافیت مالیاتی باید بر این نکته تأکید کرد که در بخش معدن معافیت مالیاتی چندانی در نظر گرفته نشده است.

در دوره‌ای تصمیم‌گیران دنبال آن بودند که برای معادن زغال‌سنگ معافیت‌های مالیاتی در نظر گرفته شود - از این نظر که کار زغال، شرایط بسیار سختی دارد و فعالیت در این معادن دشوار و پرخطر است - اما این مباحث به جایی نرسید.

مشوق‌های بی‌سرانجام
همین موضوع سختی و دشواری کار است که باعث شده سرمایه‌گذاری در این حوزه کمتر انجام شود، اقبال کمی نسبت به این نوع معادن وجود داشته باشد و در نهایت به‌همین دلیل و باوجود اینکه بیش از یک میلیارد تن ذخیره قطعی زغال‌سنگ داریم، هنوز به‌اندازه مصرف داخلی مان هم تولید نمی‌کنیم، چون مشوق‌هایی برای این کار وجود ندارد.

در مقطعی همین بحث معافیت‌های مالیاتی به‌عنوان مشوق در نظر گرفته شده و قرار بر این بود که معادن زغال‌سنگ را برای دوره‌ای از مالیات معاف کنند، اما در عمل این موضوع در حد حرف و وعده باقی ماند و اجرایی نشد. به‌اعتقاد من، دولت اگر می‌خواهد تولید برخی کانی‌ها گسترش پیدا کند و به‌همان نسبت اشتغال آفرینی و سایر مزایای آن نصیب جامعه شود، برای امروز و فردای کشور آورده‌ای داشته باشد و از همه مهم‌تر از کمتری از کشور خارج شود، باید توجه‌مجددی به موضوع مشوق‌های مالیاتی داشته باشد و آن را به‌جد ارزیابی کند.

برای روشن‌تر شدن موضوع به یک مثال بسنده می‌کنم. در سال گذشته برای واردات زغال‌سنگ حدود ۵۰۰ میلیون دلار ارز از کشور خارج شد، در حالی که ما خود ذخیره داشته

ضرایب یکسان، درآمدهای متفاوت

در باره کلیه مواد معدنی فلزی و غیر فلزی دیگر غیر از مواد نفتی، اما مسئولان اداره مالیات، به‌طور معمول معافیتی برای فعالان این حوزه در نظر نمی‌گیرند و بر اساس درآمد هر سال مالیات‌ها محاسبه و اخذ می‌شود.

آتیجه به جایی نمی‌رسد...
معدن‌داران همیشه به‌صورت فردی و موردی با ممیزان دارایی کشمکش‌هایی داشته‌اند و دارند، اما آنچه به‌جایی نمی‌رسد، فریاد است و به‌نظر نمی‌رسد وقتی به اعتراض‌ها گذاشته شود و توجهی را به خود جلب کند.

توقع ما معدنکاران از دولت این است که در مرحله اول معافیت‌های مالیاتی طبق قانون اعمال شود و معادنی که می‌توانند از فرصت ۵ساله‌برای بر‌خورداری از معافیت مالیاتی برخوردار باشند، بتوانند از این مزیتی که قانون برای‌شان در نظر گرفته، برخوردار شوند.

در مرحله بعد محاسبه و اخذ مالیات، ممیزان باید همان قدر که به‌میزان درآمد و سود سالانه یک معدن توجه

و حقوق دولتی به‌صورت نظام‌مند و بدون دخل و تصرف اشخاص محاسبه می‌شود.

اسماعیلی گفت: سامانه کاداستر معدن در حال حاضر بسیار ناقص است و فرآیندهای مرتبط با معادن به‌صورت هوشمند در این سامانه قرار نگرفته است.

وی افزود: هوشمندسازی در مزایده‌های واگذاری معدن هم باعث شفافیتی می‌شود و بسیاری از مشکلات فعلی در مسیر

و داریم. آن روز هم مشوق‌هایی برای تولید زغال‌سنگ وجود نداشت. باتوجه به اینکه یکی از این قدرتمندترین مشوق‌ها موضوع مالیات است، دولت می‌تواند با بهره‌گیری از آن مشوق‌ها کمک کند تا سرمایه‌ها را به‌سمت و سوی کانی‌هایی - که کم‌سود هستند - سوق دهد.

برای ذکر این موضوع بارها و بارها مباحثی مطرح و پیشنهادهایی ارائه شده است، اما همچنان که می‌بینیم چندان مورد توجه قرار نگرفت و اعتنایی به آن نشد.

منبع مالی با ابزار اقتصادی
مشکل اساسی که در بحث مالیات در کشور ما وجود دارد، این است که تنها مالیات اخذ می‌شود تا بخشی از هزینه‌های دولت پوشش داده شود، در حالی که مالیات‌اِی‌زی مالی است که می‌تواند باعث توازن در جامعه شود، زمینه رشد در برخی حوزه‌ها را ایجاد کند و در نهایت علاوه بر اینکه بخشی از درآمد دولتی است، باید به آن به‌چشم یک ابزار اقتصادی نگاه کرد که می‌تواند کسب‌وکارهای مختلف را هدایت کند و رونق بخشد، اما هیچ‌وقت دولت و نظام مالیاتی کشور چنین دیدی نسبت به مالیات نداشته‌اند و تنها آن را راهی برای تأمین بودجه تعریف می‌کنند. تا هر وقت که از این دید به موضوع نزدیک شویم، تحولی رخ نخواهد داد و همه برنامه‌ها در بهترین حالت، کوتاه‌مدت و سالانه هستند.

به‌عنوان مثال برای اینکه چند واحد مالیات بیشتری بگیرند، قوانینی وضع می‌شود و بدترین حالت ممکن مالیاتی را بر تورم می‌بندند نه بر درآمد. این شرایط پیچیده موجب می‌شود که آسیب‌هایی از جمله فرار و پنهان شدن سرمایه به‌وجود بیاید. به‌عبارت دیگر سرمایه برای اینکه مشمول مالیات نشود خود را مخفی می‌کند و وارد حوزه‌هایی می‌شود که بتواند از مالیات در امان بماند و از بخش تولیدی می‌گریزد تا در معرض دید قرار نگیرد.

می‌کنند، به‌همان اندازه هم هزینه‌های واقعی یک معدن را در نظر بگیرند و آن را در شرح هزینه‌ها لحاظ کنند.

درآمد و هزینه هر دو باید واقعی

در نظر گرفته شود تا مالیاتی که به این ترتیب از سود حاصله اخذ می‌شود، عادلانه باشد.

سخن پایانی

شکی نیست که کشور با درآمدهای مالیات اداره می‌شود و اگر سیستم مالیاتی در کشور قدرتمند و عادلانه باشد، نظام اقتصادی حاکم بر کشور نیز قوی و کارآمد خواهد بود، اما با توجه به آنچه گفته شد، شیوه مالیات‌ستانی رایج از بخش معدن به‌گونه‌ای است که باعث می‌شود چرخ فعالیت معدنکاری به‌سختی بچرخد!

واگذاری معدن را مرتفع می‌کند. به‌گفته اسماعیلی در سند تحول معادن برای دولت سیزدهم، بنابراین است که وزارت صمت سامانه کاداستر را هوشمند کند و بر اساس توافق سازمان برنامه و بودجه با وزارتخانه‌ها، ادامه پرداخت بودجه، منوط به اجرای طرح‌های خدمات الکترونیکی و هوشمندسازی است.

بستن راه فساد با تکمیل سامانه کاداستر معدن